

Onderzoeksprogrammering WODC 2020, 1^e tranche

1 Afzonderlijke behandeling vordering benadeelde partij (extern)

Als de behandeling van een vordering benadeelde partij een onevenredige belasting van het strafgeding oplevert, verklaart de rechter het slachtoffer niet-ontvankelijk. Het slachtoffer moet zijn schade dan verhalen via het civiele recht. De Innovatiewet Strafvordering, behorende bij de modernisering Strafvordering, voorziet in de mogelijkheid tot afsplitsing van de schadeclaim bij gewelds- en zedenmisdrijven *in* het strafrecht. De schadeclaim wordt dan behandeld door een aparte raadkamer. Op deze wijze kunnen ingewikkelde schadeclaims van slachtoffers, die nu (deels) niet-ontvankelijk worden verklaard, vaker en vollediger inhoudelijk worden behandeld met behoud van de voordelen van afdoening binnen het strafrecht. Deze regeling heeft financiële consequenties voor onder meer het OM, de rechterlijke macht, het CJIB, de rechtsbijstand en de voorschotregeling. Voordat het wetsvoorstel naar de Raad van State kan, zal een financiële paragraaf moeten worden opgesteld en zal kostendekking moeten worden gevonden. Het is daarom van belang zicht te krijgen op het aantal vorderingen benadeelde partij en de hoogte daarvan.

2 Eenvoudige digitale toegang tot geschiloplossing. Wat kunnen we leren van het *Civil Resolution Tribunal in Canada*? (intern)

Goede geschiloplossing en goede civiele rechtspraak zijn onmisbaar voor het functioneren van de samenleving en de rechtsstaat. Burgers en bedrijven moeten kunnen rekenen op een toegankelijke, snelle en deskundige procedure, waarbinnen een duurzame oplossing wordt geboden voor juridische problemen die zij niet zelfstandig kunnen oplossen. Het Canadese systeem van het *Civil Resolution Tribunal* in British Columbia biedt burgers en bedrijven via een interactief internetplatform toegang tot een procedure waarbinnen kleinere civiele geschillen opgelost kunnen worden. Daarbij wordt gebruikgemaakt van verschillende instrumenten van alternatieve geschilbeslechting en als dit niet leidt tot een oplossing is er een gang naar de rechter. De procedure verloopt snel, laagdrempelig en is digitaal toegankelijk. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt wat er nodig is om in Nederland een eenvoudige digitale toegang tot geschiloplossing aan rechtszoekenden aan te bieden, vergelijkbaar met het Canadese systeem van het *Civil Resolution Tribunal* in British Columbia.

3 Duur van de ontnemingsprocedure (extern)

Het afpakken van crimineel vermogen is een belangrijke interventiestrategie geworden in de strafrechtketen, maar deze ontnemingsprocedure (art. 36e Sr en artt. 511b tot en met 511i Sv) kan lang duren. Vanuit de praktijk en de politiek wordt aangedrongen op versnelling. Om tot goede voorstellen te komen is het belangrijk inzicht te verkrijgen in de duur van de verschillende onderdelen van de procedure en de achtergrond.

4 Impact van kunstmatige intelligentie op de borging van publieke belangen (extern)

Het ministerie van J&V ontwikkelt in overleg met het Centraal Planbureau het onderzoeksprogramma *Publieke belangen in de digitale economie en betekenis voor het wetgevingsbeleid* dat loopt van 2020-2022. Het eerste jaar is het onderzoek gericht op de impact van kunstmatige intelligentie (KI) op de borging van publieke belangen in de (semi)publieke sector. De opkomst van KI gekoppeld aan de toenemende beschikbaarheid van data verandert de informatie waarover (markt-) partijen kunnen beschikken. De verschuivende informatie-asymmetrie biedt zowel

kansen als risico's voor de samenleving. Het onderwerp van onderzoek betreft de potentie van datagedreven arbitrage en personalisering op (semi)publieke diensten.

5 Web harvesting door culturele erfgoedinstellingen (extern)

In het kader van de omzetting van de richtlijn auteursrecht in de digitale markt streeft de Koninklijke Bibliotheek (KB) ernaar om het harvesten (kopiëren) van auteursrechtelijk beschermde werken op het Nederlandse deel van het internet toe te staan aan culturele erfgoedinstellingen zonder voorafgaande toestemming van rechthebbenden. Doel is het Nederlands deel van het internet voor wetenschappelijk onderzoek te preserven. Sinds 2007 archiveert de KB een representatieve selectie van Nederlandse websites. De KB wil dit uitbreiden tot een 'nationale domeincrawl', oftewel alles wat tot het openbaar toegankelijke Nederlandse web behoort, periodiek opnemen in de collectie door middel van geautomatiseerde *web harvesting*. Hiervoor zou een uitzondering op het auteursrecht moeten worden gemaakt. De vraag rijst of dit mogelijk en wenselijk is. Het integraal kopiëren van het internet raakt aan meer rechtsgebieden dan alleen het auteursrecht, zoals de privacy en meer in het bijzonder het persoonsgegevensbeschermingsrecht. Hoe kunnen de rechten op rectificatie en om te worden vergeten bijvoorbeeld worden gewaarborgd en geëffectueerd en valt dit te rijmen met een beginsel als dataminimalisatie? Wat als er websites met strafbare content worden vastgelegd door de KB, pleegt de KB dan een misdrijf? Hoe zit het met toegang tot de nationale domeincrawl in het algemeen en in het bijzonder voor politie en justitie met het oog op het bestrijden van (verheerlijking van) terrorisme?

6 Verklaring voor stijging bezetting gevangeniswezen (intern/extern)

Het ministerie van J&V onderzoekt binnenkort samen met het WODC de oorzaken van de toename in bezetting van de penitentiaire inrichtingen. Vervolgens is er behoefte aan een diepgaande analyse op basis van de uitkomsten van dit onderzoek om te bezien waar het Prognosemodel Justitiële Ketens kan en/of moet worden aangepast om toekomstige ramingen te verbeteren. Verschillende mogelijke verklaringen komen aan bod in dit onderzoek. Zo zou er sprake kunnen zijn van een toename van de gemiddelde duur van de opgelegde straffen door een wijziging in de mix van delictscategorieën, of wellicht straffen rechters tegenwoordig zwaarder dan in voorgaande perioden. Het onderzoek moet duidelijk maken of er significante veranderingen zijn geweest in de mix van de verblijfstitel en duurcategorieën van de bezetting van het gevangeniswezen op de verschillende peilmomenten.

7 Neurotechnologie (extern)

We komen steeds meer te weten over de werking van onze hersenen en cognitie en hun relatie met menselijk gedrag. De gepersonaliseerde aanpak voor het volgen en begrijpen van ontwikkeling en gedrag van individuen wordt ook wel *precision cognition* genoemd. De combinatie met data-analyse leidt tot nieuwe toepassingen. *Brain imaging* technieken ontwikkelen zich momenteel zo snel dat het naar verwachting over vijf jaar mogelijk is om een individuele gedachte of gevoel te lokaliseren in een brein. Ook komt er meer technologie beschikbaar die het mogelijk maakt het brein te veranderen. Het onderzoek geeft inzicht in de mate van rijpheid van deze technologie, in de risico's en kansen voor beleid en uitvoering en in de ethische, juridische en privacytechnische implicaties.

8 Inventarisatie herstelrechtvoorzieningen in het strafrecht (intern)

Onder herstelrecht wordt verstaan dat het slachtoffer en de verdachte/veroordeelde in staat worden gesteld om deel te nemen aan een proces dat gericht is op het oplossen van de gevolgen van het strafbare feit, met de hulp van een onpartijdige

derde. Twee recente breed gesteunde moties roepen het Kabinet op om te komen tot een prominentere rol voor herstelrecht in het strafrecht, ook voor jeugdzaken. Sinds het voorjaar wordt in een projectteam gewerkt aan een beleidskader herstelrechtvoorzieningen in het strafrecht. Vanuit de praktijk is de suggestie gedaan om meer duidelijkheid en overzicht te bieden over de beschikbare voorzieningen voor herstelrechtelijke trajecten. Alle informatie en de uitkomsten van het onderzoek kunnen op een website worden geplaatst, zodat eenieder hiervan kennis kan nemen.

9 Evaluatie functioneren Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (extern)

Gerechtsdeurwaarders kampen met een dalende omzet en stijgende kosten. De markt krimpt en er vindt schaalvergroting plaats. Om financieel stabiel te blijven worden de grenzen opgezocht (eerdere samenwerking met E-court, participatie van derden in gerechtsdeurwaarderskantoren en allerlei vormen van (omstreden) tariefmodellen). De beroepsgroep kampt met een slecht imago en kantoren gaan failliet. Tegen deze achtergrond is er verdeeldheid ontstaan binnen de beroepsgroep. Met name de in 2014 opgerichte belangenvereniging Deurwaardersbelangen.nu uit veel kritiek op de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG). De KBvG is nog zoekende naar een juiste balans tussen de oproep vanuit de achterban tot stevige lobby enerzijds en belangenbehartiging en een goede invulling van de bestuurlijke rol anderzijds. Daarbij gaat het om de relaties met het ministerie van J&V en met de rechtspraak. De Commissie Van der Winkel heeft destijds in 2009 aanbevelingen aan de KBvG gedaan om de problemen in de sector het hoofd te bieden en het functioneren van de organisatie te verbeteren. De bedoeling van dit onderzoek is na te gaan in hoeverre de KBvG deze aanbevelingen in praktijk heeft gebracht.

10 Voorziening voor verzoeken tot snelle verwijdering van onrechtmatige online content (extern)

Dit onderzoek moet inzicht bieden in de juridische en praktische haalbaarheid van een voorziening in het burgerlijk recht voor zo spoedig mogelijke verwijdering van onrechtmatige online content. Personen die daarvan schade ondervinden, zouden van een dergelijke voorziening gebruik kunnen maken. Ook de mogelijke vormgeving van een dergelijke voorziening is onderwerp van het onderzoek. Bij 'voorziening' kan het gaan om een aanpassing/uitbreiding van al bestaande procedures, een nieuwe procedure en/of een specifiek meldpunt waar burgers met hun verzoek terecht kunnen.

11 Onderzoek strafvordering en strafoplegging voor seksueel misbruik minderjarigen (extern)

Seksueel misbruik van minderjarigen wordt in de strafvorderingsrichtlijn van het Openbaar Ministerie (OM) gezien als een van de zwaardere delicten, vanwege de ernstige inbreuk op de lichamelijke en geestelijke integriteit van het slachtoffer. Naast de impact op het slachtoffer zelf leidt seksueel misbruik van minderjarigen vaak tot grote verontwaardiging en onrust in de maatschappij. Lastig bij ontucht met minderjarigen is dat qua ernst zeer uiteenlopende ontuchtige handelingen onder hetzelfde artikel vallen en dat dezelfde handeling onder zeer verschillende wetsartikelen ten laste kan worden gelegd. Dit leidt ertoe dat wettelijke strafmaxima niet altijd duidelijkheid geven over de ernstgradatie van de ontuchtige handelingen. In de strafvorderingsrichtlijn wordt door het OM dan ook de ontuchtige handeling zelf centraal gesteld. Per categorie ontuchtige handelingen wordt vervolgens de strafbandbreedte aangegeven. De rechter is in beginsel vrij om te

bepalen binnen de door de wetgever aangegeven grenzen. Op verzoek van de Tweede Kamer worden in dit onderzoek de rechterlijke vonnissen en de strafmotivering aan een kwalitatief onderzoek onderworpen. Zo wordt nagegaan in hoeverre vonnissen afwijken van de betreffende richtlijn van het OM en welke factoren een rol spelen bij de afwijking. Hoe verhouden de opgelegde straffen zich tot andere Europese landen en hoe komen de straffen in die landen tot stand?

12 Evaluatie uitvoering Wet controle op rechtspersonen (extern)

Met de Wet controle op rechtspersonen (Wcr) is een systeem van doorlopende controle op rechtspersonen geïntroduceerd, gericht op het voorkomen van misbruik door of door middel van (opgerichte) rechtspersonen. Specifiek wordt daarbij gedacht aan misdrijven en overtredingen van financieel-economische aard, zoals faillissementsfraude, witwassen en fiscale fraude. De controle geschiedt door het team TRACK (Toezicht Rechtspersonen, Analyse, Controle en Kennisgeving) van screeningsautoriteit Justis en resulteert al dan niet in een risicomelding. Justis verstrekt deze risicomeldingen aan partijen, die op hun beurt deze informatie kunnen betrekken bij/in hun eigen onderzoek en de beoordeling of en welke interventies nodig zijn. Dit evaluatieonderzoek moet uitwijzen of met de huidige uitvoering van de Wcr de doelstelling van deze wet wordt bereikt. Ook komt aan de orde hoe noodzakelijk de gekozen uitvoering van de Wcr is voor het primaire werkproces van de afnemers.

13 Schatting van daadwerkelijke omvang van aantal slachtoffers mensenhandel in Nederland (extern)

Om inzicht te krijgen in de daadwerkelijke omvang van mensenhandel hebben UNODC en de Nationale Rapporteur Mensenhandel, in samenwerking met een aantal Nederlandse wetenschappers, in 2017 een eerste schatting gepubliceerd van het aantal mogelijke slachtoffers van mensenhandel in Nederland. Op basis van een enkele schatting is het echter moeilijk conclusies te trekken – het is in zekere zin een momentopname. Daarom wordt nu een tweede schatting uitgevoerd, die idealiter gebaseerd zal zijn op de geregistreerde slachtoffercijfers van de jaren 2016, 2017 en 2018. Dit moet resulteren in een robuuster beeld van de omvang van de problematiek zodat eventuele trends in het aantal mogelijke slachtoffers kunnen worden gesignaleerd. Deze schatting is onderdeel van een pakket aan acties (zie integraal interdepartementaal programma *Samen Tegen Mensenhandel*), dat is toegezegd aan de Tweede Kamer

14 Evaluatie Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast (extern)

In 2010 is de Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast (Wet MBVEO, ook wel: Voetbalwet) in werking getreden. In 2015 is de wet aangescherpt. De evaluatie is gericht op de doeltreffendheid en effectiviteit van het wettelijk instrumentarium. Een relevante onderzoeksvraag in dit verband is of de wet MBVEO voldoet bij verschillende typen ernstige overlastsituaties. Ook wordt nagegaan hoe vaak de wet wordt toegepast door burgemeesters (en in welke gemeenten) en door officieren van justitie en rechters? Wat is het effect daarvan? In welke gevallen wordt de wet niet toegepast en om welke redenen? In hoeverre worden er rechtsmiddelen aangewend tegen toepassing van de wet en in welke gevallen is de belanghebbende in het gelijk gesteld?

15 Nulmeting prostitutie en overig sekswerk in Nederland (extern)

Naar verwachting zal het wetsvoorstel regulering sekswerk in 2021 of 2022 in werking treden. Het is van belang om een goed beeld te hebben van de gehele

seksbranche voordat dit wetsvoorstel in werking treedt, zowel om toekomstige evaluaties van de wet mogelijk te maken als om een betere inschatting te kunnen maken van de te verwachten werkdruk en kosten voor gemeenten. Op dit moment is er geen enkel landelijk overzicht of beeld van de hoeveelheid en aard van de vergunde seksbedrijven en van de aard en omvang van de onvergunde branche. Dit onderzoek sluit aan bij prioriteiten uit het regeerakkoord inzake mensenhandel.

16 Monitoring inzake artikel 13b van de Opiumwet (extern)

Artikel 13b van de Opiumwet is een bestuursrechtelijke maatregel die de burgemeester kan aanwenden om sluiting van een pand te bewerkstelligen. De maatregel behelst een herstelsanctie, die onder meer als doel heeft overlast in de omgeving van een drugspand weg te nemen. Vaak wordt tegengeworpen dat artikel 13b van de Opiumwet niet thuishoort binnen het bestuurlijk sanctioneringsapparaat van de burgemeester omdat het een punitief karakter draagt. Zo zou er in veel gevallen geen sprake zijn van overlast, omdat de drugs in beslag zijn genomen. Het toepassingsbereik van artikel 13b van de Opiumwet is onlangs door een wetswijziging verruimd. Hierdoor kunnen burgemeesters gebruikmaken van de bevoegdheid om een pand waar voorbereidingshandelingen plaatsvinden, te sluiten. De wetsverruiming heeft een discussie over de integrale toepassing van artikel 13b teweeggebracht, mede als gevolg van een wetenschappelijke publicatie waaruit blijkt dat 30% van de belanghebbenden in de beroepsprocedure in het gelijk wordt gesteld. Tijdens de parlementaire behandeling hebben diverse partijen stilgestaan bij de proportionaliteit van de toepassing van dit artikel. Onduidelijk is hoe de belangenafweging door burgemeesters tot stand komt en of zij de maatregel, zoals bedoeld, als ultimum remedium toepassen. Het onderzoek moet antwoord geven op deze vragen.

17 Nulmeting pilots nieuwe elementen uit het gemoderniseerde Wetboek van Strafvordering (extern)

Het huidige Wetboek van Strafvordering (WSv) is in 1926 ingevoerd en sindsdien diverse malen aangepast. Als gevolg daarvan is het wetboek onoverzichtelijk geworden en is de structuur ervan aangetast. De modernisering van het WSv is in gang gezet. Het wetsvoorstel Innovatiewet Strafvordering strekt tot aanpassing van een enkele onderdelen van het Wetboek van Strafvordering met het oog op bevordering van innovatie binnen het strafprocesrecht. Aan de Tweede Kamer is toegezegd dat de pilots die in het kader van de Innovatiewet worden gehouden, door het WODC zullen worden geëvalueerd. De nulmeting is daar een onderdeel van.

18 Het tegengaan van deepfakes (extern)

Deepfakes zijn nepvideo's die worden geproduceerd om echt te lijken, waarbij gebruik wordt gemaakt van kunstmatige intelligentie. Tegenwoordig zijn deepfake video's zo realistisch, dat met het blote oog niet of nauwelijks meer te zien is dat het om nepvideo's gaat. Bij de bestrijding van deepfakes ligt de focus van beleidsmakers vooralsnog op het tegengaan van desinformatie, bijvoorbeeld voor politieke doeleinden. Het probleem is echter een stuk breder dan dat. Deepfakes kunnen ook worden gebruikt voor commerciële fraude, bijvoorbeeld om fabrikanten of verzekeraars te misleiden, of om spullen langs de douane te smokkelen. Zo kan de hoeveelheid containers op een groot containerschip in een video worden aangepast, of de hoeveelheid goederen die in een loods liggen. Een andere bekende toepassing van deepfakes is het gebruik daarvan om burgers in een kwaad daglicht te stellen, in sommige gevallen met als doel om hen af te persen, in andere gevallen simpelweg om te pesten of hun reputatie te beschadigen. Het onderzoek is gericht op de beantwoording van een scala aan vragen, zoals: hoe vallen deepfake video's binnen

de huidige kaders van het gegevensbeschermingsrecht en hoe valt het maken en verspreiden daarvan binnen de huidige strafrechtelijke bepalingen? Welke mogelijkheden voor sanctie- of schadevergoeding bestaan er voor het onrechtmatig gebruik van persoonsgegevens ten behoeve van deepfake video's? Welke mogelijkheden hebben burgers om deepfakes van het internet te verwijderen en biedt dit voldoende handvatten? Voldoet het huidige strafrecht om de makers van deepfakes aan te kunnen pakken? Is er voldoende afschrikwekkend effect?

19 Onderzoeksprogramma Visie gevangeniswezen en Wet straffen en beschermen (extern)

Het kabinet is in 2019 gekomen met een visie op de tenuitvoerlegging van aan volwassenen opgelegde gevangenisstraffen, getiteld *Recht doen, kansen bieden. Naar effectievere gevangenisstraffen*. De uitvoering daarvan is al begonnen. Ook is de inwerkingtreding voorzien met ingang van 1 januari 2021 van de Wet straffen en beschermen, dit onder voorbehoud van goedkeuring door de Eerste Kamer. Hiermee zou voor gedetineerden het wettelijk recht op voorwaardelijke invrijheidstelling (VI) na twee derde van de vrijheidsstraf vervallen. De VI wordt dan voortaan, na een persoonsgerichte afweging, voor een periode van maximaal twee jaar verleend. Daarnaast wordt de eerder ingezette persoonsgerichte aanpak tijdens detentie, waarbij meer nadruk ligt op de eigen verantwoordelijkheid van de gedetineerde en zijn gedrag, van een wettelijke basis voorzien. Het WODC is gevraagd een onderzoeksprogramma op te stellen met als hoofdvraag in hoeverre de maatregelen voorzien in de door de samenleving gevoelde behoefte aan vergelding en of deze leiden tot een vermindering van recidive. Bovendien wordt een kader ontworpen voor een evaluatie van de wet en de visie, die na vijf en na tien jaar zal plaatsvinden.

20 Levensloopgerichte afdoening van strafzaken (extern)

Binnen het leer- en ontwikkelprogramma *Koers en kansen* zijn enkele projecten gestart die experimenten bij de behandeling en afdoening van strafzaken mogelijk maken. Deze projecten geven invulling aan het idee om bredere, levensloopgerichte informatie te bundelen ten behoeve van goed geïnformeerde beslissingen over verdachten. Ook passen deze in het streven om tijdens de uitvoering van sancties beter in te spelen op veranderingen in bijvoorbeeld omstandigheden of gedrag. Dit onderzoek moet bijdragen aan het ontwikkelen van de werkwijzen en het inzichtelijk maken van de (maatschappelijke) opbrengsten van vier concrete programma's, namelijk Community Court (Rechtbank Oost-Brabant), Vonnisvoorstel (OM, vier regio's), Proeftuin Ruwaard (Gemeente Oss) en Omgevingsadvies Jeugd (Jeugdtafel ZSM met gemeenten Sittard-Geleen en Venlo). Voor elk project wordt nagegaan wat de doelen en kenmerken zijn, hoe het project in de praktijk wordt uitgevoerd, wat de rol is van de betrokken J&V-ketenpartners en wat de effecten zijn.

21 Onderzoeksprogramma Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd (extern)

Het WODC is gevraagd een onderzoeksprogramma op te stellen waarmee het beleidstraject Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd (VIV JJ) gedurende tien jaar kan worden gemonitord. Het doel van het beleidstraject is te komen tot een nieuw stelsel van jeugddetentie. De bouwstenen daarvoor zijn (1) een efficiënt en effectief proces van plaatsing en screening, (2) lokale en/of regionale lager beveiligde plaatsen en (3) landelijke, specialistische voorzieningen waarin jongeren met een specifiek profiel specialistische zorg en beveiliging krijgen. Voorafgaand aan het traject moet inzichtelijk worden welke evalueerbare doelen kunnen worden gesteld, zodat in de volgende beleidsdoorlichting Jeugd duidelijk

wordt wat het effect van VIV JJ is geweest op recidive. Ook moet een nulmeting plaatsvinden.

22 Verklaring recidivistijging jeugd (intern)

Uit recent onderzoek van het WODC blijkt dat ruim een derde (38%) van de veroordeelde jongeren binnen twee jaar weer in de fout gaat. Welke factoren kunnen een mogelijke verklaring bieden voor de toename van de recidive onder jeugdige justitiabelen? Daarbij kan het gaan om maatschappelijke ontwikkelingen, beleidsmatige ontwikkelingen, registratie effecten of filterwerking in de jeugdstrafrechtketen.

23 Evaluatie pilot Halt voor jongvolwassenen (extern)

Ruim de helft van de jongvolwassenen (tussen de 18 en 23 jaar) die een strafbaar feit pleegt, komt voor het eerst met justitie in aanraking. Deze zaken worden nu vaak afgedaan met een boete, beleidssepot of korte taakstraf. Voor jongvolwassenen die voor het eerst een licht vergrijp plegen, nog naar school gaan, bij hun ouders wonen en/of een licht verstandelijke beperking hebben, is een meer gerichte interventie mogelijk effectiever. In het kader van een pilot zullen zij daarom een interventie aangeboden krijgen gericht op bewustwording van het strafbare gedrag en gedragsalternatieven en aandacht voor het slachtoffer. In deze pilot wordt de zaak geseponneerd nadat de dader succesvol heeft deelgenomen aan een Halt-interventie. Onderzocht wordt wat het doel en de interventietheorie van de pilot zijn en of er wetenschappelijke evidentie is voor de werking ervan. Hoe verloopt de pilot in de praktijk en in hoeverre wordt de doelgroep bereikt?

24 Monitoren scheiden zonder schade (extern)

In het kader van het Programma Scheiden zonder Schade wordt in 2020 in twee regio's (Den Haag en Oost-Brabant) voor een periode van twee jaar een experiment opgezet met een nieuw gemeentelijk scheidingsloket en een nieuwe scheidingsprocedure bij de rechtbank. Om de voortgang, de samenhang en het effect van deze experimenten te kunnen meten is het nodig de experimenten te monitoren. Zo wordt geïnventariseerd hoeveel ouders zich tot de scheidingsloketten hebben gewend en hoe deze ouders zijn geholpen. Het onderzoek moet ook antwoord geven op de vraag hoeveel ouders zich hebben laten bijstaan door een advocaat of mediator. Om welk type zaken ging het en in hoeveel zaken is er na de beschikking van de rechtbank een hoger beroep ingediend of een vervolprocedure ingesteld?

25 Procesevaluatie LVB in de strafrechtketen (extern)

De verschillende ketenpartners zijn momenteel bezig met het inbedden van (de kennis over) mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB) in hun opleidingen, tools, interventies/begeleiding en werkprocessen. LVB'ers zijn oververtegenwoordigd in de strafrechtketen. Om effectief bij te kunnen dragen aan een vermindering van recidive en instroom van deze doelgroep, is het nodig dat er professionals in de strafrechtelijke keten meer rekening houden met LVB'ers. Daartoe zijn vier speerpunten benoemd: bewustwording, signalering (herkennen), bejegening (communicatie) en interventies. Deze procesevaluatie moet duidelijk maken of het is gelukt LVB goed ingebed te krijgen in de verschillende geledingen van de strafrechtketen.

26 What works bij slachtoffers (extern)

De afgelopen jaren zijn de rechten van en voorzieningen voor slachtoffers van criminaliteit flink uitgebreid en versterkt met als doel dat zij herstellen van de impact van het delict, hun veerkracht groeit en de kans op herhaald slachtofferschap afneemt. Het ontbreekt echter aan een instrument om 'evidence

based' vast te stellen of slachtoffers afdoende worden geholpen. Dit onderzoek inventariseert welke rechten en voorzieningen c.q. interventies er beschikbaar zijn voor slachtoffers van criminaliteit. Wat is het beoogde en verwachte effect van deze interventies? Wat is uit wetenschappelijk onderzoek bekend over de werkzame mechanismen bij deze interventies en in hoeverre is deze kennis meegenomen bij de vormgeving ervan?

27 Nieuwe nulmeting kansspelen (extern)

In 2016 is een beleidsreconstructie van de modernisering kansspelbeleid uitgevoerd en is daarvoor een evaluatiekader opgesteld, ook is daarna een nulmeting uitgevoerd. Door een lang wetgevingstraject is de nulmeting echter inmiddels verouderd. Het onderwerp van onderzoek is een geactualiseerde nulmeting van het kansspelbeleid voordat de Wet kansspelen op afstand (Wet koa) in werking treedt.

28 Kansspelen en alcoholgebruik (extern)

Dit onderzoek betreft de aard en omvang van (onwenselijke) risico's en gevolgen van de combinatie van kansspelen en alcoholgebruik in Nederland. Het onderzoek dient zich te richten op de praktijk bij speelhallen (waaronder Holland Casino en speelhallen met speelautomaten) en in cafés waarin speelautomaten een nevenactiviteit zijn. Aanbieders van risicovolle kansspelen, zoals speelautomaten en speeltafels, hebben een zorgplicht en dienen bij vermoedens van risicovol speelgedrag in te grijpen en als dat nodig lijkt doorverwijzen naar hulp. Vooralsnog zijn er geen indicaties dat er binnen de kansspelsector sprake is van problematisch alcoholgebruik. Er is op dit punt echter weinig informatie beschikbaar. Het onderzoek moet helpen om hierover meer duidelijkheid te verkrijgen.

29 Gaming en publieke belangen (extern)

In Nederland heeft gaming een grote vlucht genomen. Gaming en games zijn ongereguleerde producten. De kansspelautoriteit (Ksa) signaleert dat in games elementen worden ingebouwd die het karakter van kansspelen hebben. Het betreft zogeheten *loot boxes*, waarbij sprake is van inleg en er prijzen worden uitgekeerd (prijzen kunnen een geldwaarde hebben). Net als bij kansspelen zijn er grote financiële belangen bij producenten/aanbieders van games, wat verdere groei van dit verschijnsel en bijbehorende risico's (zoals gokverslaving) kan aanjagen. Dit literatuuronderzoek inventariseert wat er bekend is over de individuele en maatschappelijke gevolgen van dit fenomeen in Nederland en elders. Welke verschillen zijn er naar subgroepen gamers en welke aanpakken? Wat zijn aanbevelingen voor vervolgonderzoek?

30 Zorgconferenties voor langverblijvers (15-plus) in de tbs (extern)

Overeenkomstig een toezegging aan de Tweede Kamer worden sinds kort patiënten die langer dan vijftien jaar in een tbs-behandeling zitten, ieder individueel geëvalueerd door de Dienst Justitiële Inrichtingen. Daartoe worden zogeheten zorgconferenties op locatie (de betreffende kliniek) gehouden, waaraan zowel behandelaars als andere professionals deelnemen en ook de tbs-gestelde de gelegenheid krijgt zijn zegje te doen. In de afgelopen jaren is al ervaring opgedaan met deze specifieke vorm van casusoverleg, maar doorgaans betrof het tbs-gestelden die korter in behandeling zijn. In dit onderzoek wordt nagegaan wat de uitkomsten zijn van deze zorgconferenties, bijvoorbeeld in termen van geconstateerde knelpunten in de voortgang van tbs-behandeling. Welke typen adviezen zijn eruit voortgekomen en in hoeverre worden deze opgevolgd? Bestaat er volgens de literatuur iets vergelijkbaars als een zorgconferentie?

31 Nulmeting en evaluatie Wet USB (extern)

In verband met de inwerkingtreding van de Wet herziening ten uitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen voorziet dit onderzoek in een nulmeting en een evaluatiekader. Op basis daarvan kan over een aantal jaren worden gemeten of de doelen van het programma en de Wet USB ook daadwerkelijk worden behaald. Het onderzoek moet ook leiden tot het ontwikkelen van meetbare indicatoren.

32 Gescheiden plaatsing bij uithuisplaatsing (extern)

Defence for Children, SOS Kinderdorpen en de Kamer vragen al geruime tijd aandacht voor de gescheiden plaatsing van broertjes en zusjes bij uithuisplaatsing. In juni 2019 is een motie van de Tweede Kamerleden Van Nispen/Hijink aangenomen, waarin wordt gesteld dat het in het belang van deze kinderen is dat zij zo veel mogelijk met elkaar opgroeien. In de motie wordt gevraagd om nader onderzoek naar de wettelijke verankering van het 'samen, tenzij'-beginsel. Het onderzoek geeft onder meer inzicht in het aantal gevallen van gescheiden uithuisplaatsing en in de oorzaken daarvan. Wat is er nodig om het aantal gescheiden plaatsingen terug te dringen daar waar geen sprake is van contra-indicaties voor samenplaatsing?

33 Uitvoering onderzoeksprogramma Wet forensische zorg (intern)

Het WODC is bezig met de uitwerking van een onderzoeksprogramma voor de evaluatie van de Wet forensische zorg (Wfz). Het verzoek is nu om het onderzoeksprogramma en bijbehorende deelprojecten uit te voeren. Op 1 januari 2019 is de Wfz gedeeltelijk in werking getreden. De Wfz biedt de officier van justitie en de rechter mogelijkheden om ervoor te zorgen dat binnen het strafrecht sneller de passende psychische zorg wordt geboden. Hiermee wordt beoogd het herstel van de forensische patiënt te bevorderen, de kans op recidive te verminderen ten behoeve van de veiligheid van de samenleving. De centrale vraag luidt: wat is de toepassing van de verschillende maatregelen en toezeggingen bij de Wfz en wat is het effect daarvan? De precieze vragen worden uitgewerkt in verschillende deelprojecten van het onderzoeksprogramma.

34 Uitvoering onderzoeksprogramma Wet langdurig toezicht (intern/extern)

Het WODC heeft in 2019 een onderzoeksprogramma opgesteld voor het monitoren en evalueren van de Wet langdurig toezicht (Wlt) en hiervoor een beleidstheorie geconstrueerd. Nu is het verzoek om ook het onderzoeksprogramma en bijbehorende deelprojecten uit te voeren. Het doel van de Wlt is het effectiever toezicht houden op mogelijke recidivisten onder zeden- en zware geweldsdelinquenten en (ex-)tbs-gestelden. De centrale vraag is: wat is de toepassing van de verschillende maatregelen en toezeggingen bij de Wlt en wat is het effect daarvan? De precieze vragen worden uitgewerkt in verschillende deelprojecten van het onderzoeksprogramma.

35 Internationaal onderzoek strafmaat jeugdige daders (extern)

In september 2019 hebben ouders van slachtoffers die zijn vermoord door minderjarige daders een brief overhandigd aan de Minister van J&V, waarin wordt gepleit voor een verhoging van de maximale strafmaat voor jeugdige daders van ernstige geweldsmisdrijven. Dit internationaal vergelijkend onderzoek moet inzicht bieden in het strafrechtstelsel voor jongeren van 12-23 jaar in andere landen en de gehanteerde strafmaten en leeftijdsgrenzen. Daarbij wordt betrokken hoe de strafmaat in de praktijk werkt en wat de overeenkomsten en verschillen zijn met de Nederlandse praktijk. Ook wordt nagegaan wat er bekend is over de effectiviteit van uitgevoerde sancties en maatregelen. Mogelijk kunnen 'best practices' worden geïdentificeerd die

de strafrechtelijke aanpak van dit type jeugdige daders in Nederland zouden kunnen verbeteren.

36 De risico's van belangenverstrengeling na uitdiensttreding bij de politie en de KMar (extern)

Er gelden binnen de politie noch de KMar beperkingen na uitdiensttreding. The *Group of States against Corruption* (GRECO) van de Raad van Europa is van oordeel dat het gebrek aan regelgeving in Nederland op dit punt belangenverstrengeling en corruptie in de hand zou kunnen werken. Het onderzoek moet uitwijzen hoe binnen de rijksoverheid en in andere sectoren wordt omgegaan met risico's van belangenverstrengelingen bij uitdiensttreding en welke definities van belangenverstrengeling daarbij worden gehanteerd. De ervaringen met de in 2016 ingevoerde Gedragscode Integriteit Rijk 2016 worden bij het onderzoek betrokken. Ook wordt onderzocht hoe men in Europa omgaat met risico's van belangenverstrengelingen bij uitdiensttreding als het gaat om ambtenaren die belast zijn met taken die in Nederland worden uitgevoerd door de politie en de KMar. Hoe werken de bedachte oplossingen in de praktijk?

37 De recente stijging in aangiften Mensenhandel (Dublin-claimanten) (extern)

Sinds eind 2018 is een substantiële stijging te zien van het aantal vreemdelingen, met name Dublin-claimanten, dat aangifte wil doen van mensenhandel en daarbij aanspraak maakt op een B8/3-verblijfsvergunning. Dublin-claimanten zijn asielzoekers die via een ander Europees land in Nederland aankwamen en in het eerste Europese land asiel hadden moeten aanvragen (conform het Verdrag van Dublin). De politie ontving alleen al in de eerste vier maanden van 2019 ruim 475 verzoeken om aangiftes op te nemen. In 80% van de gevallen ging het om Dublin-claimanten. Het vermoeden bestaat dat de Verblijfsregeling mensenhandel door sommigen on-eigenlijk wordt gebruikt. Door het doen van aangifte wordt een tijdelijke verblijfsvergunning afgegeven, waarmee de Dublin-claim op basis van Europese regelgeving vervalt en Nederland verantwoordelijk wordt voor de behandeling van de asielaanvraag. Deze vreemdelingen kunnen dan niet meer worden overgedragen aan de lidstaat waar de eerste asielaanvraag is gedaan (Dublin-land). Dit verkennende onderzoek geeft inzicht in de mogelijke toedracht van de stijging in aangiftes en laat zien welke patronen uit de beschikbare data naar voren komen. Is bij andere landen eenzelfde stijging waar te nemen en zijn hier analyses van beschikbaar? Geven de resultaten van de verkenning aanleiding voor nader verdiepend onderzoek?

38 Geweld tegen politieambtenaren (extern)

De Minister van J&V heeft in september 2019 de oprichting aangekondigd van een speciale taskforce die effectieve maatregelen moet gaan nemen om het geweld tegen politie en hulpverleners met een publieke taak terug te dringen. In het verleden is vooral aandacht besteed aan het weerbaar maken van de mogelijke slachtoffers, het bieden van nazorg, het effectief vervolgen van de daders en het verhogen van de strafmaat. Dit onderzoek gaat nader in op de oorzaken van de agressie en het geweld en de mogelijke maatregelen daartegen.

39 Review aanpak, resultaten en effectiviteit bestrijding drugshandel (extern)

In het kader van een bredere analyse van de ondermijningsproblematiek wordt een kennisagenda ontwikkeld, waarvan dit onderzoek één van de bouwstenen is. Het onderzoek brengt de tot nu toe gekozen aanpak in kaart, evenals de resultaten en effectiviteit van de bestrijding van drugshandel.

40 De integrale aanpak van criminele jongeren (extern)

Vooral in Amsterdam is ervaring opgedaan met de integrale, groepsgerichte en persoonsgerichte aanpak van leden van criminele jeugdgroepen. Het onderzoek beschrijft hoe de aanpak is uitgevoerd en hoe de (criminele) carrières van de desbetreffende jongeren zich hebben ontwikkeld, ook in vergelijking met andere criminele jongeren die deze aanpak niet hebben ondergaan. Welke lessen kunnen worden getrokken uit de gehanteerde integrale aanpak van de criminele jeugdgroepen in relatie tot de effectiviteit, vooral met het oog op het voorkomen dat jongeren doorgroeien naar de georganiseerde criminaliteit?

41 Evaluatieonderzoek Nederlandse Cybersecurity Agenda (extern)

De NCTV coördineert de implementatie van de Nederlandse Cybersecurity Agenda (NCSA) en rapporteert jaarlijks aan de Tweede Kamer over de voortgang, in samenhang met de beleidsreactie op het jaarlijks gepubliceerde Cybersecuritybeeld Nederland (CSBN). De NCSA bevat zeven ambities om een volgende stap te zetten op cybersecurity, op uiteenlopende beleidsterreinen. De NCSA raakt alle facetten van cybersecuritybeleid, van cybercrime tot cyberdiplomatie en innovatie. Deze evaluatie dient de vraag te beantwoorden in welke mate de NCSA heeft bijgedragen aan de digitale weerbaarheid van Nederland.

42 Evaluatie Nationale Contraterrorismestrategie 2016-2020 (extern)

De vorige twee evaluaties van de Nationale Contraterrorismestrategie waren gericht op aspecten als proportionaliteit, legitimiteit, samenhang en interventievermogen. In deze derde evaluatie dient de nadruk te liggen op effectiviteit en efficiëntie. Dat is enerzijds om handvatten te geven met behulp waarvan gericht vorm kan worden gegeven aan het beleid. Anderzijds is dit inmiddels ook een wettelijke verplichting en heeft de Minister van J&V hierover verschillende malen toezeggingen gedaan aan de Tweede Kamer.

43 State of the art statelijke dreigingen (extern)

De NCTV houdt zich bezig met vier onderwerpen: contraterrorisme, cybersecurity, crisisbeheersing en statelijke dreigingen. Ten behoeve van de onderzoeksagenda van de NCTV zijn *state of the art* onderzoeken gestart op de eerste drie onderwerpen. Dit onderzoek voorziet in de start van een soortgelijk onderzoek op het terrein van statelijke dreigingen. Het inventariseert welke thema's op het gebied van statelijke dreigingen van belang zijn en in hoeverre zij relevant zijn voor de taakuitoefening van de NCTV. Ook wordt nagegaan in welke mate deze onderwerpen zijn onderzocht en wat de kwaliteit is van het bestaande onderzoek.

44 Intergenerationele overdracht van extremistisch gedachtegoed binnen jihadistische en rechtsextremistische gezinnen (extern)

Uit het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 50 (DTN 50) blijkt dat er in Nederland de vrees bestaat dat het opgroeien in een jihadistisch gezin een risico/dreiging kan vormen voor de samenleving. Er is echter weinig zicht op welke complicaties en risico's er bestaan, op korte en langere termijn, als één of beide ouders aantoonbaar een extremistisch gedachtegoed aanhangt en kinderen mogelijk door deze opvoed-

stijl op een onwenselijke wijze in hun ontwikkeling worden beïnvloed. Wat is uit bestaand onderzoek bekend over intergenerationele overdracht van jihadistisch of extremistisch gedachtengoed? Wat zijn de (mogelijke) gevolgen voor de nationale veiligheid en de democratische rechtsstaat? Welke elementen die teruggaan op welke ideologieën spelen hierbij een rol? Bij het onderzoek worden ook inzichten betrokken over intergenerationele overdracht op andere gebieden, bijvoorbeeld vanuit de criminologie. Tevens wordt nagegaan hoe de risico's van het opgroeien in een jihadistisch of extremistisch gezin kunnen worden gemeten, hoe deze gezinnen en kinderen in hun ontwikkeling te volgen en hoe de ontwikkeling in risico's te monitoren. Wat zijn in dit verband de ervaringen op aanpalende beleidsterreinen en/of in andere landen?

45 Open source encryptie (extern)

De rijksoverheid wil zelfstandig in staat zijn om gerubriceerde (geclassificeerde, vertrouwelijke of geheime) informatie adaptief te beschermen tegen de toenemende en veranderende dreiging, zoals van statelijke actoren. In de Nederlandse Cyber Security Agenda (NCSA) heeft het kabinet duidelijk gemaakt dat het in dit kader de toepassing van *open source* cryptografie voor hoog gerubriceerd materiaal wil stimuleren omdat er behoefte is aan beveiligingsmiddelen die tijdig en in voldoende mate beschikbaar zijn. Deze middelen moeten voldoen aan moderne ontwikkelingen en aan nationale en internationale standaarden en zijn continu aanpasbaar aan de gebruiksomgeving en aan actuele en (on)voorzien dreiging. Het onderzoek is gericht op de bruikbaarheid van deze software, producten of middelen voor hoogwaardige beveiliging. Ook schetst het een beeld van de bedrijven en instellingen die deze open source middelen leveren, door ontwikkelen, onderhouden of aanpassen. De ervaringen van zowel publieke organisaties als private instellingen bij hun omgang met hoog gerubriceerd materiaal worden bij het onderzoek betrokken. Voorts wordt ingegaan op de vraag of er beperkingen zijn aan het gebruik van open source cryptografie.

46 Effectievere terugkeer en samenwerking met landen van herkomst (intern/extern)

Aanbevelingen uit recent intern onderzoek geven aanleiding tot diepgaander onderzoek naar de samenwerking met landen van herkomst en de effectiviteit van terugkeer- en overnameovereenkomsten. Naast het verkrijgen van meer cijfermatig inzicht (kwantitatief), is er behoefte aan nader kwalitatief onderzoek naar wat wel en niet werkt rondom terugkeer in de relatie met landen van herkomst. Kan er lering worden getrokken uit de ervaringen van andere EU-lidstaten en komen er alternatieve aanpakken naar voren? Ook wordt onderzocht of er verband is tussen de mate van medewerking van landen van herkomst en aantoonbaar vertrek.

47 Effectevaluatie Landelijke Vreemdelingenvoorzieningen (extern)

In het najaar van 2020 dient een effectevaluatie plaats te vinden bij de vijf pilots met Landelijke Vreemdelingenvoorzieningen (LVV's). De basis hiervoor wordt nu gelegd door het lopende WODC-onderzoek via Regioplan. De effectevaluatie zal gebruikt worden bij het komen tot een bestuursakkoord over definitieve invoering van de LVV, naar verwachting in het voorjaar van 2021. Mogelijk komt er ook een kwalitatieve aanvulling op deze evaluatie.

48 Bewonersbetrokkenheid bij voorzieningen in de opvanglocaties (extern)

Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) wil bewoners van asielzoekerscentra (azc's) waar mogelijk (meer) betrekken bij de begeleiding, voorlichting en

het programma-aanbod. Zij zouden immers als geen ander moeten weten waar hun behoeften liggen. Dit onderzoek moet inzicht bieden in de mogelijkheden om bewoners te betrekken bij de manier waarop begeleiding, voorlichting en het programma-aanbod wordt vormgegeven op een azc. Een en ander zou kunnen resulteren in een verbetering van de effectiviteit en kwaliteit van de dienstverlening en voorzieningen in de opvang. Het onderzoek gaat ook in op de meerwaarde en de mogelijke risico's van het inzetten van ex-bewoners op locaties. Waarmee moet het COA verder rekeninghouden bij het betrekken van de doelgroep?

49 Governance Meerjaren Productie Prognose (extern)

De Meerjaren Productie Prognose (MPP) heeft tot doel een gemeenschappelijk toekomstbeeld te creëren ten behoeve van de uitvoering en om input te geven aan besprekingen in de financiële cyclus. Het opstellen van de MPP gebeurt tot op heden niet door een rijkskennisinstelling maar door de migratieketen zelf. Dat kan vragen oproepen over de onafhankelijkheid van de MPP. Er is behoefte aan een onderzoek naar de voor- en nadelen van het beleggen van de MPP bij de migratieketen (de huidige situatie) of bij andere instanties, zoals WODC, CBS, CPB of een universiteit (Leiden of Nyenrode).